

ПЛАКАТ ЯК ФОРМА КУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-СПІЛЬНОТИ

Злата СЛОБОДЕНЮК,

студентка III курсу спеціальності 022.01 Графічний дизайн

Житомирського державного університету ім. І. Франка

науковий керівник:

доцент, кандидат педагогічних наук

Житомирського державного університету ім. І. Франка

Тетяна ШОСТАЧУК

У статті досліджено плакат як важливу форму культурної та візуальної комунікації в сучасному українському інтернет-просторі. Розглянуто трансформацію плаката від традиційних друкованих носіїв до цифрових форматів, орієнтованих на онлайн-спільноти. Особливу увагу приділено соціальному та антивоєнному плакату як засобу формування громадянської позиції та національної ідентичності. Проаналізовано вплив історичної спадщини українського плаката на розвиток сучасної візуальної мови в умовах цифрової комунікації. Наголошено на актуальності плаката як ефективного інструмента візуального впливу та суспільної взаємодії в цифровому середовищі.

Ключові слова: *плакат, візуальна комунікація, українська культура, інтернет-спільнота, соціальний плакат, графічний дизайн.*

У сучасних умовах цифровізації культури та стрімкого розвитку інтернет-комунікацій відбувається переосмислення ролі традиційних форм візуального мистецтва. Плакат, який історично функціонував у фізичному міському просторі як засіб масової інформації, агітації та реклами, у XXI столітті активно інтегрується в цифрове середовище, набуваючи нових форматів, сенсів і способів поширення. Завдяки онлайн-платформам, соціальним мережам та

цифровим галереям він отримує ширшу аудиторію та вищу швидкість комунікації, зберігаючи при цьому свої художньо-комунікативні властивості. Для української інтернет-спільноти плакат став важливим інструментом культурної комунікації, самоідентифікації, соціальної мобілізації та візуального спротиву, особливо в умовах війни й суспільних трансформацій (Андрейканіч, 2013).

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення плаката як важливої складової сучасної візуальної культури та ефективного інструмента культурної комунікації в цифровому просторі. В умовах війни це питання набуває особливої значущості, оскільки плакат активно використовується для консолідації суспільства, формування громадянської позиції, трансляції національних цінностей і репрезентації українського культурного коду у світовому інформаційному просторі. Зростання ролі візуальної культури в онлайн-середовищі суттєво розширило комунікативні можливості плаката, перетворивши його з локального візуального повідомлення на глобальний культурний меседж. Сучасний український цифровий плакат поєднує історичні традиції з актуальними дизайнерськими підходами, формуючи унікальну мову візуального спілкування та впливаючи на суспільно значущі процеси, зокрема громадські рухи й культурні ініціативи.

Аналіз плаката як форми культурної комунікації для української інтернет-спільноти в контексті сучасної візуальної культури з акцентом на поєднання історичних традицій українського плаката із сучасними цифровими практиками та виявлення його соціального й комунікативного потенціалу є цікавим та важливим аспектом. Для досягнення мети передбачено охарактеризувати плакат як явище візуальної культури, проаналізувати історичні аспекти розвитку українського плаката, визначити особливості його функціонування в цифровому просторі та розкрити значення соціального й антивоєнного плаката для української інтернет-спільноти.

Плакат як жанр графічного мистецтва є синтетичною формою візуальної культури, що поєднує зображення, текст, колір і композицію з метою швидкого

та ефективного донесення інформації до масового глядача. Його функціональна природа охоплює інформативну, агітаційну, рекламну та емоційно-впливову складові, що зумовлює лаконічність, образну виразність і символічність візуальної мови. За визначенням А. Андрейканіча, плакат посідає особливе місце серед жанрів графічного мистецтва завдяки здатності поєднувати художню форму з чітким комунікативним завданням, впливаючи не лише на сприйняття інформації, а й на емоції та свідомість реципієнта. Як зазначається автором, ...це поняття трактується досить довільно і його визначення часто суперечать одне одному. Тому актуальним є дослідження цього різновиду графічного мистецтва, яке є не тільки як одним із найдієвіших засобів візуальної комунікації, а, власне, мистецьким феноменом (Андрейканіч, 2013: 121).

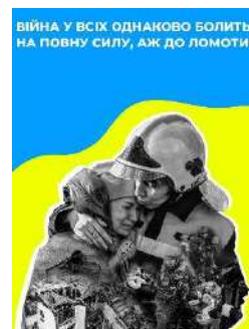
В українському культурному контексті плакат традиційно виконував не лише інформаційну, а й ідеологічну та виховну функцію. Він відображав соціально-політичні процеси, формував суспільні цінності та слугував засобом художнього осмислення дійсності. Візуальна мова українського плаката ґрунтується на системі символів, метафор і образів, зрозумілих певній культурній спільноті з можливістю поширювати всьому світу, що забезпечує його ефективність як інструмента масової комунікації.

Історія українського плаката тісно пов'язана з ключовими суспільними подіями. Дослідження О. Гладун, присвячені українському плакату періоду Другої світової війни, засвідчують його значний вплив на масову свідомість. Плакат цього періоду поєднував чітку ідеологічну спрямованість із художньою виразністю, активно використовуючи національні мотиви, символіку та зрозумілі візуальні образи для мобілізації населення. Такий досвід заклав підґрунтя для подальшого розвитку соціального плаката як засобу впливу та консолідації суспільства (Гладун, 2018).

У контексті, за спостереженнями О. Гладун, соціальний плакат набуває нових завдань. У сучасному світі, що відзначається пріоритетністю візуального сприйняття інформації, соціальний плакат може стати одним із інструментів

координації соціального простору (Гладун, 2008: 26). Він спрямований не лише на інформування, а й на формування активної громадянської позиції, виклик емоційного відгуку та спонукання до дії. В українському культурному просторі це особливо актуально в періоди суспільних трансформацій і криз, коли візуальні образи стають важливим чинником об'єднання спільноти та вираження колективних настроїв (Гладун, 2008).

Перехід плаката в цифрове середовище суттєво трансформував його форму та способи поширення. Сучасний цифровий плакат адаптується до форматів соціальних мереж, мобільних пристроїв і онлайн-платформ, що передбачає швидке споживання контенту та фрагментарне сприйняття інформації. Водночас він зберігає базові принципи композиції, контрасту, ієрархії та символічності, які забезпечують цілісність візуального повідомлення. Інтернет-простір надає митцям можливість оперативно реагувати на події, поширювати свої роботи серед широкої аудиторії та долучатися до глобального культурного діалогу.

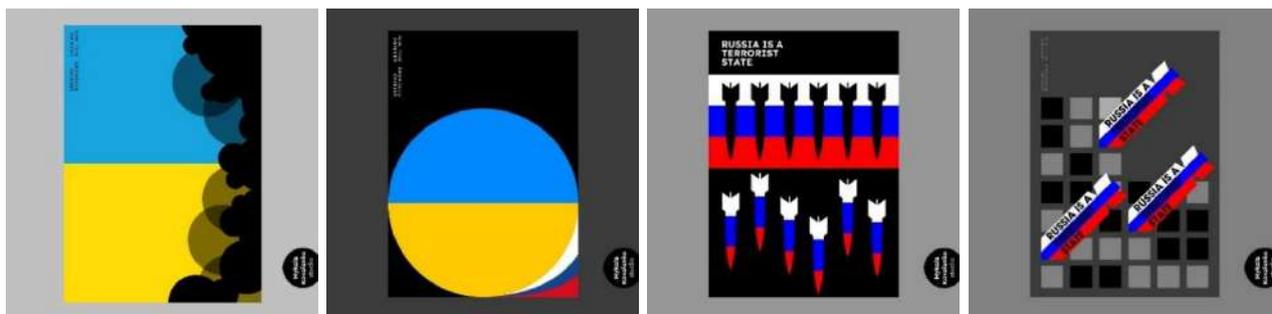

Ілюстрації студентських плакатів (2022)

(Автори з ліва на право: Гончаренко Дар'я, Букіна Ангеліна, Карапанжа Уляна, Корпан Поліна)

Для української інтернет-спільноти плакат у цифровому форматі став важливим засобом культурної комунікації, особливо в контексті соціальних і антивоєнних ініціатив. Онлайн-проекти, віртуальні галереї та соціальні мережі формують спільний візуальний простір, у якому плакат функціонує як носій сенсів, символів і колективної пам'яті. Через візуальні образи передається не лише інформація, а й емоційний стан суспільства, що посилює вплив плакату як комунікативного засобу (Гладун, 2008).

Починаючи з 2022 року, український антивоєнний плакат набув широкого міжнародного розголосу. Роботи українських дизайнерів активно поширюються в інтернеті, стаючи частиною глобального інформаційного простору. Вони характеризуються емоційною насиченістю, лаконічністю форми та глибокою символікою, що робить їх зрозумілими для міжнародної аудиторії навіть без текстового супроводу. Антивоєнний плакат виконує функцію культурного та інформаційного спротиву, водночас зберігаючи чітку українську ідентичність через використання національних кольорів, символів і традиційних образів. Одним з них є Микола Коваленко. Український графічний дизайнер щодня створює постери на підтримку України, використовуючи вільно доступні графічні форми, що швидко поширюються в інтернеті, як сучасний візуальний фронт боротьби.

*Антивоєнні роботи Миколи Коваленка
(приклади антивоєнного плакату)*

Важливу роль у сприйнятті плакату відіграють ілюстративні та композиційні рішення. Грамотне компонування елементів, зокрема при розміщенні на аркуші формату А4 або в цифровому середовищі, забезпечує баланс, ритм та ієрархію візуального повідомлення. Навіть за умов онлайн-репрезентації саме композиційна цілісність і продуманість образної мови визначають ефективність плакату як інструмента візуальної комунікації.

Отже, плакат як форма культурної комунікації для української інтернет-спільноти є важливим інструментом формування національної ідентичності та суспільної свідомості. Поєднуючи історичні традиції з сучасними цифровими технологіями, він зберігає свою актуальність і впливовість. Сучасний

український плакат у цифровому просторі виступає не лише засобом інформації, а й формою культурного діалогу та візуального спротиву.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрейканіч, А. І. (2013). Плакат: його види та жанри. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, (19(1)), 121–126.
2. Гладун, О. (2008). Соціальний плакат: нові завдання. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, (11), 26–31.
3. Гладун, О. Д. (2018). Український плакат Другої світової війни: зміст і форма. *Мистецтвознавство України*, (18), 39–45.
4. Плакати проти війни. (2022). *Kharkiv National University of Economics*. Вилучено з: https://ksit.hneu.edu.ua/raboti_studentov/posters-against-war-2022/
5. Коваленко, М. (2024). #Mykola_Kovalenko_poster_everyday. Вилучено з: <https://www.facebook.com/mykola.kovalenko73>

